खार्पूनाथ गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : ८ संख्या : ८ मिति : २०८१।०३।१०

भाग-२

खार्पूनाथ गाउँपालिका

पूर्ण सरसफाइ प्रबर्धन (सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ) को लागि स्थानीय तहको कार्य योजना २०८०

आज्ञाले

विष्णु बहादुर शाही

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

पूर्ण सरसफाइ प्रवर्धन (सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ)को लागि स्थानीय तहको कार्य योजना

२०२५

(२०२५-२०२७)

खार्पुनाथ गाँउपालीका
गाउँ कार्यपालीकाको कार्यलय

२०८०

CS CamScanner

1. पृष्ठभूमि:

नेपालको संबिधान २०७२ को धारा धारा ३० मा स्वच्छ वातावरणमा वस्न पाउने हक र धारा ३५ (४) ले खानेपानी तथा सरसफाइलाइ मौलिक अधिकारको रुपमा व्याख्या गरेको छ । त्यसो त बि.स. २०७६ आश्विन १३ गते नेपाल खुला दिसामुक्त घोषणा भए पछि देश पूर्ण सरसफाइको दिशामा अग्रसर भएको छ। नेपाल सरकारले बि.स. २०७३ मा तय गरेको रास्ट्रिय सरसफाइ सम्बन्धि मार्ग दर्शन अनुसार खुला दिसा मुक्तिको अबस्था हासिल भइसकेपछि पूर्ण सरसफाइ तर्फको यात्राको लागि स्थानीय सरकारको तहमा योजना तर्जुमा सहित ७ वटा प्रमुख सूचकहरु र उप-सूचकहरु निर्धारण गरेको छ।

नेपालको संबिधान २०७२ ले मुलभूत रुपमा खानेपानी तथा सरसफाइको अधिकार स्थानीय तहमा नै निश्रृत रहेकाले खुला दिसा मुक्त घोषणा भए पछिको अबस्थामा सरसफाइ तथा स्वच्छताको सन्दर्भमा देखिएका सवालहरुलाई सम्बोधन गर्दै खुला दिसामुक्तको अबस्थालाई कायम राख्न तथा दिगो विकास लक्ष्य अनुसारको लक्ष्य हासिल गर्ने दिशा तर्फ अग्रसर हुन बागचौर नगरपालिकाले उच्च प्राथमिकता दिएकोछ । यसै सन्दर्भमा बागचौर नगरपालिकामा सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइलाइ समन्वयात्मक, बस्तुगत तथा प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाउनको लागि लाइ यो पूर्ण सरसफाइ प्रबर्धन (सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ)को लागि कार्य योजना तयार गरी लागु गरिएको छ ।

2. उधेश्य: यो कार्य योजनाका देहाय बमोजिमका उद्येश्य रहेका छन् ।

- पालिका क्षेत्र भित्र सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइको लागि सुचकहरुको आधारमा बिध्यमान अबस्थाको चित्रण गर्दै लक्ष्य निर्धारण गर्ने।
- सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लागि विद्यमान स्रोत साधनको आकलन गरेर स्रोत साधन परिचालनको लागि कार्य योजना बनाउने
- पालिका क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी, गैरसरकारी निकायहरुको पहिचान तथा समन्वय तथा सहकार्यको क्षेत्र पहिचान गरी कार्य योजना बनाउने

3. पूर्ण सरसफाइको बर्तमान अवस्था:

4. खार्पुनाथ गाँउपालीका बि.स. ......मा खुल्ला दिसामुक्त घोषणा भएको थियो। यद्यपि बिभिन्न निकाय तथा यस पालिकाबाट गरिएको अध्ययन अनुसार बिगतमा कच्ची शौचालय निर्माण भएको कारण त्यस्ता शौचालय भत्केको, घरधुरी अलग्गिएको कारण र अन्य कारणले केहि घरधुरीमा अझै पनि शौचालय नभएको तथ्यांक देखिएको छ। त्यसो त पूर्ण सरसफाइका सूचकहरुमा निर्धारण गरिएका सूचक अनुसारले सुधार गर्नु पर्ने, सरसफाइका सुबिधाको निर्माण, सुधार तथा संचालन कुन हद सम्म भएको छ भन्ने अनुगमन गर्नु आबश्यक रहेको छ।

5. **पूर्ण सरसफाइको बर्तमान अबस्थाको सन्दर्भमा यस पालिकाको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ।**

प्रमुख सूचक	उप-सूचकहरु	बर्तमान अवस्था तथा अभ्यास (स्थानीय तहमा के कस्तो अवस्था छ, छलफल तथा विद्यमान सुचनाका आधारमा भर्ने)
सुरक्षित चर्पीको प्रयोग	- आधारभूत तथा सुधारिएको (सुरक्षित) चर्पीमा पहूच	- २६.१९ % घर धुरीमा शौचालय नभयको ,१८.७० % घरधुरीमा सामुहिक शौचालय प्रयोग गर्ने गरेको ,३८.३६% ले सुधारिएको सेरामिक चर्पी , ३.९ % ले खाल्डे चर्पी, प्रयोग गर्ने गरेको र १२.८ % चर्पी पहुच योग्य नभयको . - श्रोत: कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- चर्पीको सफाइ तथा स्वच्छता	- २९.२८% ले नियमित , ८% ले हप्तामा २ पटक , ११% ले हप्तामा एक पटक र ४१ % ले नियमित सफाइ गर्ने नगरेको र ३१.३७% मा निश्चित हाताधुने स्थान नभएको . - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- सबै परिवारबाट शौचालयको प्रयोग	२०% घरधुरीका महिलाहरु महिनावारी भएको बेला शौचालय प्रयोग गर्ने नगरेको .र १५ % घरधुरीमा केहि न केहि खाला को शाररिक कठिनाइ भएकोले शौचालय प्रयोगमा कठिनाइ भएको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हातधुने आनिबानि	- साबुनपानी सहितको हातधुने स्थान	- १५% मा निश्चित हाताधुने स्थान नभएको . ५०% प्रतिशत घरधुरीमा अझै पनि अति जोखिम पूर्ण अवस्थामा हात धुने नगरेको . सो को कारण खोज्दा १८ % ले हात धुने बानि नभएको र ८२% प्रतिशत ले हात हुने बानीलाई ब्यवास्था गर्ने गरेको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- महिनावारी स्वच्छताका सामाग्री (स्यानिटरी प्याड ई.) फोहोर फाल्ने खाडलमा बिसर्जन	- महिनावारी स्वच्छताका सामग्रीहरु गाउ क्षेत्रमा कपडा पनी प्रयोग गर्ने नगरेको . अधिकांससा ले प्याडा जथाभावी फाल्ने गरेको , ७० प्रतिशत भूभागमा स्यानिटरी प्याड सजिलै उपलब्ध नहुने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- पुन प्रयोग गर्न सकिने स्वच्छताका सामग्री सफा संग धुने तथा घाममा सुकाउने	- पुन प्रयोग गर्न मिल्ने खाले प्याडलाइ धोएर घाम मा सुकाउने गेरको श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण

CamScanner

सुरक्षित खानेपानी	- क्लोरिनेटेड, उमालेको तथा राष्ट्रिय मापदण्ड सहितको खानेपानी	- १५ % घरधुरीमा घरको परिसर भित्रै पानि भएको , ४० प्रतिशतमा ३० मिनेटभन्दा टाढाको दुरीबाट पनि ल्याउनु पर्ने , ५०प्रतिशतले असुरक्षित श्रोतको पानि प्रयोग गर्ने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- खानेपानीको सुरक्षित भण्डारण	- ३०% घरधुरीमा मात्र पानि छोपेर राख्ने गरेको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- सुधारिएको स्रोत तथा ब्यबस्थित खानेपानी योजनाबाट खानेपानीको प्रयोग	- ३५%सुधारीयको स्रोत तथा ब्यबस्थीत खानेपानी योजना बाट खानेपानी प्रयोग
खानाको स्वच्छता	- भाडा माझ्ने स्थान र सफा भाडाको प्रयोग	- ३५% घरधुरीमा मात्रै भाडा धुने निश्चित स्थान भएको . श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
	- फलफुल तथा काचै खाने खानेकुरा सफा गरेर मात्र खाने गरेको	- ३०% ले राम्रो संग पकाएर खाने गरेको ,३५% ले राम्रो संग छोपेर राख्ने गरेको , ४०% ले बासि सडेगलेको खाने कुरा नखाने गरको , २० % ले काचो तरकारी तथा पाकेको फलफुल धोएर खाने गरको , - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	- घर भित्र र बाहिर सफा	- घर भित्रको सरसफाई को अवस्था सन्तोषजनक रहेको .
	- सड्ने तथा नसड्ने बस्तुको बर्गिकरण	- १ % घरधुरीमा मात्र अलग फोहर फालने खाडल भएको र ०५ % घरधुरीमा मात्र कुहिने र नकुहिने फोहरलाई छुटाएर फाल्ने गरको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण -
	- घरपालुवा बस्तुको गोठ तथा खोरको उचित	- ३% घरधुरीमा अलग गोठ भएको र ०.५% ले नियमित सफाई गर्ने गरेको . - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण

कर्ण बहादुर रावल अध्यक्ष

	सरसफाइ तथा व्यबस्थापन	
बाताबरनिय सरसफाइ	- फोहोर पानीको करेसाबारीमा प्रयोग तथा अन्य तवरले उचित व्यबस्थापन	- ५% घरधुरीमा मात्र करेसाबारी भएको . खेर गएको पानीलाई व्यवस्थित तरिकाले विसर्जन गरि उपयोग गर्ने नगरेको - सोक पिटहरु कुनै ठाउँ नभएको - श्रोत : कोबो घरधुरी सर्वेक्षण -
	- ठोस तथा तरल फोहोरको- उचित प्रबिधिबाट ब्यबस्थापन	- ०.६ठोस कुहिने फोहरलाई मलाखातमा फाल्ने गरको . - ठोस फोहर तथा दिसाजन्य लेदो बिसर्जनको कुनै योजना नभएको . श्रोत: सहभागी बिचको छलफल
	- करेसाबारी तथा हरियाली	- हरियाली प्रबर्धनका लागि बर्सादकोबेला बिरुवा रोप्ने गरको - श्रोत: सहभागी बिचको छलफल
	-दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन	- पालिकामा दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन सम्बन्धि कुनै कार्यविधि , योजना र कार्यक्रम हालसम्म नभएको

कर्ण बहादुर रावल
अध्यक्ष

कर्ण बहादुर रावल
अध्यक्ष

खार्पुनाथ गाँउपालीका

6. पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि नतिजा प्राप्तिको लक्ष्य

प्रमुख सूचक	उपसुचकहरु	इकाई	वर्तमान अवस्था (२०२४)	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	कैफियत
आधारभूत र सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीको प्रयोग	सुधारिएको चर्पीमा पहूच (घरधुरी)	प्रतिशत		3.9	10	25	30	50	100	
	आधारभूत चर्पीमा पहूच (घरधुरी)	प्रतिशत								
	चर्पीको सफाइ तथा स्वच्छता	अवस्था		२९.२८	३५	४५	६०	८०	१००	
	सबै परिवारबाट शौचालयको प्रयोग	अबस्था		२०	३५	४०	७०	९०	१००	
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा हातधुने आनिबानि	साबुनपानी सहितको हातधुने स्थान भएका घरधुरी	प्रतिशत		१५	६०	७०	८०	९०	१००	
	महिनावारी स्वच्छताका सामाग्री (स्यानिटरी प्याड ई.) फोहोर फाल्ने खाडलमा बिसर्जन गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		३०	४०	५०	७०	९०	१००	Pad is notavailable
	पुन प्रयोग गर्न सकिने स्वच्छताका सामग्री सफा संग धुने तथा घाममा सुकाउने ज्ञान तथा अभ्यास भएका घरधुरी	प्रतिशत		१०	२०	३०	५०	९०	१००	
सुरक्षित खानेपानी	क्लोरिनेटेड, उमालेको तथा रास्ट्रिय मापदण्ड सहितको खानेपानीको प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		१५	७०	८०	९०	१००		
	खानेपानीको सुरक्षित भण्डारण (खानेपानी छोपेर राक्ने घरधुरी)	प्रतिशत		३०	६०	७०	८०	९०	१००	
	सुधारिएको स्रोत तथा ब्यबस्थित खानेपानी योजनाबाट खानेपानीको प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		३५	६०	७०	८०	९०	१००	
खानाको स्वच्छता	भाडा माझ्ने स्थान भई सफा भाडाको प्रयोग गर्ने घरधुरी			३५	५०	६०	८०	१००		

कर्ण बहादुर रावल
अध्यक्ष

	सफा भान्सा	वर्तमान अवस्था		१५	३५	६५	८०	९०	१००	
	फलफुल तथा काचै खाने खानेकुरा सफा गरेर मात्र खाने गरेको	वर्तमान अवस्था		३०	५०	६०	७०	९०	१००	
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	घर भित्र र बाहिर सफा	वर्तमान अवस्था		१५	३०	५०	७०	९०	१००	
	सड्ने तथा नसड्ने बस्तुको बर्गिकरण गर्न अलग अलग खाडलको व्यवस्था गरेका घरधुरी	प्रतिशत		४	१७	३९	६०	८०	१००	
	घरपालुवा बस्तुको गोठ तथा खोरको उचित सरसफाइ तथा ब्यबस्थापन	वर्तमान अवस्था		८	१९	३९	५०	७०	१००	
बाताबरनिय सरसफाइ	फोहोर पानीको करेसाबारीमा प्रयोग तथा अन्य तवरले उचित ब्यबस्थापन गरेका घरधुरी	प्रतिशत		१०	२०	४०	७०	८०	१००	
	ठोस तथा तरल फोहोरको उचित प्रबिधिबाट ब्यबस्थापन गरेका घरधुरी	प्रतिशत		३	१०	३०	५०	८०	१००	
	करेसाबारी तथा हरियाली रहेका घरधुरी	प्रतिशत		२०	४०	५०	७०	८०	१००	

कर्ण बहादुर रावल
अध्यक्ष

7. **पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि नतिजा प्राप्तिको लागि कार्ययोजना:**

प्रमुख सूचक	क्रियाकलाप		नेतृत्व	सहयोग/ समन्वय	२०७६	२०७७	२०७८	२०७९	२०८०	२०८१	२०८२
आधारभूत र सुधारिएको (सुरक्षित)चर्पीको प्रयोगविकास	सबै बस्ती/टोल मा सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइ कार्यदल गठन तथा परिचालन		वडा/ वास इकाई	पालिका,विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था							
	शौचालयका विभिन्न प्राबिधिक बिकल्पको बारेमा स्थानीय स्तरमा कार्यरत मिस्त्रीहरुलाई तालिम तथा सीप स्तरोन्नति		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय							
	शौचालय नभएका घरहरुमा शौचालय निर्माण तथा सुधारको कार्य		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय							
	शौचालय बनाउन नसक्ने अति गरिब घरहरुको पहिचान तथा बाह्य सामग्रीको सहयोग		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय							
	प्रयोगकर्ता मैत्री शौचालयको विकल्पको पैरवी र बजारको बिस्तार		वडा/ वास इकाई								
	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक		वडा/ वास इकाई								
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि		वडा/ वास इकाई								
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन		वडा/ वास इकाई								
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन										
	आम संचार माध्यामको परिचालन		वडा/ वास इकाई								
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन		वडा/ वास इकाई								
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन		वडा/ वास इकाई								
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन		वडा/ वास इकाई								
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक		वडा/ वास इकाई								
	सरसफाइ प्रवर्धनको अवस्था बुझ्न स्थानीय तहबाट अनुगमन		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय							
	स्कुल सुधार योजनामा सरसफाई र स्वच्छता लाइ पनि समाहित गर्ने		वडा/ वास इकाई								
व्यक्तिगत सरसफाइ तथा	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक		वडा/ वास इकाई								

कर्ण बहादुर राई
उपाध्यक्ष

हातधुने आनिबानि	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया, घरदैलो भेटघाट, भिभिन्न समुहमा छलफल आदि											
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन											
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण, प्रकाशन											
	आम संचार माध्यामको परिचालन											
	युवा क्लब, बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन											
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन											
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन											
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय, सहकार्य तथा समिक्षा बैठक											
	घर घरमा हात धुने स्थान निर्माण तथा प्रयोग		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	प्रयोग गरिएका महिनावारी स्वच्छताका सामग्रीको व्यबस्थापनको लागि नजिकै फोहोर विसर्जनको लागि खाडलको व्यवस्था गर्ने र प्रायोग गर्ने		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	पुन प्रयोग गर्न मिल्ने स्यानिटरी प्याड धुने तथा घाममा सुकाउन प्रोत्साहन गर्ने		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	हात धुने अभ्यासको प्रदर्शन, स्यानिटरी प्याडको प्रयोग तथा सफाइ सम्वन्धमा अन्तरक्रिया, सम्वाद		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
			वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
सुरक्षित खानेपानी	वडा वास सिसि, पालिका वास सिसि गठन, क्षमता विकास, तथा नियमित बैठक											
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया, घरदैलो भेटघाट, भिभिन्न समुहमा छलफल आदि											
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण, प्रकाशन											
	आम संचार माध्यामको परिचालन											
	युवा क्लब, बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन											

	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन										
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन										
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक										
	सबै घर परिवारले क्लोरिनेटेड खानेपानीको प्रयोग गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सफा तथा सुरक्षित खानेपानी आपूर्तिको लागि नियमित रुपमा खानेपानीका संरचनाको अबलोकन, मर्मत, सम्भार गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	घर धुरी तहमा खानेपानीको सुरक्षित भण्डारणको लागि अभिमुखीकरण तथा अभ्यास	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग सम्बन्धमा प्रत्येक ६/६ महिनामा घरायसी तहमा खानेपानीको अनुगमन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सुरक्षित खानेपानीको प्रयोग र स्वास्थ्य सम्बन्धमा छलफल तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम आयोजना गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
खानाको स्वच्छता	वडा वास सिसि , पालिका वास सिसि गठन , क्षमता विकास , तथा नियमित बैठक										
	माग बृदि गर्ने खालका विभिन्न क्रियाकलाप संचालन जस्तै सामुदायिक अन्तरक्रिया , घरदैलो भेटघाट , भिभिन्न समुहमा छलफल आदि										
	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन										
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन										
	आम संचार माध्यामको परिचालन										
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन										
	सेक्टर मोबिलाइजेसन प्लान विकास तथा परिचालन										
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन										
	विकास साझेदार निकायसग समन्वय , सहकार्य तथा समिक्षा बैठक										
		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	खानाको स्वच्छता बिषयमा समुदाय तहमा अभिमुखीकरण/ तालिम	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

	समुदाय स्तरमा खानाका विभिन्न परिकार बनाउने, स्वच्छ रुपमा परिकार निर्माण तथा प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा छलफल तथा तालिमको ब्यबस्थापन/ आयोजना	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	नियमित तथा दैनिक रुपमा भान्साको सफाइ गर्ने सम्बन्धमा उत्प्रेरणा तथा अनुगमन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
घरायसी तथा संस्थागत सरसफाइ	व्यवहार परीवर्तन संचारका क्रियाकलाप संचालन										
	युवा क्लब , बाला कलब तथा बिद्यालय परिचालन										
	नियमित रुपमा घर आँगनको सफाइ गर्ने बिषयमाअभिमुखीकरण गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	घरपालुवा बस्तुको गोठको उचित ब्यबस्थापन गर्ने/ नियमित सरसफाइ गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
		वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
बाताबरनिय सरसफाइ	सामुदायिक परिचालनका क्रियाकलाप संचालन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	सुचना तथा संचारका सामग्री उत्पादन तथा प्रसारण ,प्रकाशन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	भान्साबाट निस्कने पानीलाइ सुरक्षित तवरले नजिकैको करेसाबारी, करेसाबारी नभए पानी सोस्ने खाडलमा जोड्ने, तथा नजिकैको फोहोर पानी संकलन गर्ने स्थानमा प्रबाह गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	हरेक समुदायमा कुहिने र नकुहिने फोहोरको उचित ब्यबस्थापनको लागि अलग अलग खाडलको ब्यबस्थापन तथा प्रयोग	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	घर परिसरमा बगैचा तथा हरियालीको लागि उपयुक्त रुख, बिरुवाको ब्यबस्थापन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								

कर्ण बहादुर रावल
अध्यक्ष

	मानव मल मुत्र जन्य फोहोरको उचित ब्यबस्थापनको लागि समुदाय स्तरमा दुई खाल्डे शौचालयको निर्माण तथा संचालन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्बन्धित निकाय								
	दिसा जन्य लेदो ब्यबस्थापन तथा मानव मलमुत्र जन्य फोहोर ब्यबस्थापनमा सम्बद्द व्यक्ति तथा समुहलाई ब्यबसायिक सुरक्षा सम्बन्धमा तालिम तथा आबश्यक सामग्रीको व्यवस्था	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	निजि क्षेत्र लगायत सम्बन्धित सरोकार वाला लाई परिचालन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	दिसजन्य लेदो व्यवस्थापनको लागि कार्यविधि निर्माण गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	दिसाजन्य लेदो ब्वास्थ्यनाका लागि उचित जमिनको पहिचान गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	दिसाजन्य लेदो ब्यवास्थ्यन प्रणाली निर्माण तथा संचालनका लागि आवस्यक समन्वय गरिने	पालिका/वडा	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
पूर्ण सरसफाइ उन्मुख बस्ती तथा पालिका बिकास	पालिका तहमा पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि अभिमुखीकरण तथा तालीमको आयोजना	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	समुदाय स्तरमा पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि अभिमुखीकरण	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	पूर्ण सरसफाइका सूचक अनुसार र कार्य योजना अनुसार कार्यान्वयन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	पूर्ण सरसफाइका सूचकमा आधारित भएर घरधुरी तथा समुदाय स्तरमा अनुगमन	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	पूर्ण सरसफाइका प्रमुख सुचकहरु प्रभाबकारी रुपमा पुरा भएका हरेक समुदायका एक/एक संरचनालाइ उत्प्रेरणा स्वरूप पुरस्कृत गर्ने (शौचालय, हात धुने स्यान, खानेपानीको धारा, राम्रो भान्सा, घर आँगन, वातावारनिय सरसफाइ)	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								
	पूर्ण सरसफाइ उन्मुख घर तथा समुदायलाइ प्रमाणीकरण गर्ने	वडा/ वास इकाई	पालिका, सम्वन्धित निकाय								

४. आन्तरिक तथा बाह्य श्रोत पहिचान तथा परिचालन

आन्तरिक स्रोत साधन:

पालिकाले सुरक्षित तथा ब्यबस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लक्ष्य तथा गन्तब्य हासिल गर्नको लागि अधिकतम रुपमा आन्तरिक स्रोत साधनको उपयोग गर्ने छ। आन्तरिक तर्फ देहाय बमोजिमका स्रोत साधन रहेका छन्

मानब स्रोत साधन: पालिकाले पालिका अन्तर्गत कार्यरत सबै कर्मचारीका लागि अधिकतम रुपमा सरसफाइ स्वच्छता प्रबर्धन र पूर्ण सरसफाइ तर्फ उन्मुख गर्ने बाटोमा परिचालन गर्नेछ। समय समयमा कर्मचारीका लागि सरसफाइ, पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धि तालिम आयोजना गर्ने छ साथै आबश्यकता अनुसार समुदाय बीच सिकाइ आदान प्रदानको लागि क्रियाकलाप संचालन गर्नेछ।

आर्थिक स्रोत साधन : पालिकाले पालिकाले प्राप्त गर्ने साथै पालिकाको आन्तरिक आय बाट पूर्ण सरसफाइको लागि शौचालयको निर्माण तथा सुधार, खानेपानी आयोजनाको निर्माण, सुधार तथा प्रभावकारी संचालन, आनीबानी बिकास सम्बन्धि क्रियाकलाप संचालन, घरायसी तथा वातावरणीय सरसफाइको लागि बजेटको बिनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने छ।

वाह्य स्रोत साधन:

सुरक्षित ब्यबस्थित सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको लक्ष्य तथा गन्तब्य हासिल गर्नको लागि पालिका स्तर तथा अन्य स्थानमा कार्यरत निकायहरुको पहिचान तथा तत् तत् निकाय संगको समन्वय तथा सहकार्यमा कार्यक्रम संचालनको ब्यबस्था मिलाइने छ।

पालिकाले यस क्षेत्रको विकास तथा पूर्ण सरसफाइ संग लक्ष्य हासिल गर्नको लागि देहाय बमोजिमले आर्थिक श्रोत साधनको बिनियोजन गर्ने छ।

स्रोत	आ.ब. (रु. लाखमा)						
	२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०
आन्तरिक	2000000	5000000	3000000	3000000	5000000	8000000	100000000
वाह्य स्रोत	11000000	8000000	300000	2000000	1500000	1000000	1000000
सामुदायिक	2000000	3000000	1000000	1000000	11000000	1200000	13000000
जम्मा	15000000	16000000	4300000	6000000	17500000	10200000	114000000

कर्ण बहादुर रावत
अध्यक्ष

9. **खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा सम्बद्ध निकायहरु र समन्वय तथा सहकार्यको क्षेत्र**

पालिकाले यस क्षेत्रको समन्वयात्मक तथा प्रभावकारी विकासको लागि संयुक्त राष्ट्र संघीय निकाय, विभिन्न रास्ट्रिय तथा अन्तररास्ट्रिय निकायको पहिचान गरी समन्वय तथा सहकार्यमा कार्य अगाडि बढाइनेछ। बिशेष गरी सरसफाइ तथा पूर्ण सरसफाइ संग सम्बन्धित लक्ष्य हासिल गर्नको लागि सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रबर्धन, शौचालय निर्माण तथा सुधार, मानव मल मूत्र ब्यबस्थापन संग सम्बन्धित संरचनाको निर्माण तथा व्यवस्थापन पक्ष लगायतका बिषय क्षेत्रमा सहकार्य गरिनेछ।

10. **सुपरिबेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन**

पालिकाले सुरक्षित तथा ब्यबस्थित रुपमा ब्यबस्थापन गरिएको सरसफाइ र पूर्ण सरसफाइको समन्वयात्मक रुपमा प्रभावकारी रुपमा संचालन गरी अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्नको लागि कार्य क्षेत्रम नियमित रुपमा सुपरिबेक्षण गर्ने छ। साथै अनुगमन र मूल्यांकन पद्धतिलाइ स्थानीय तहको अनुगमन तथा मूल्यांकन पद्धति अनुसार नै उपाध्यक्ष / उप प्रमुखको संयोजनमा अगाडि बढाइने छ।

कर्ण बहादुर रावल
अध्यक्ष